

Rumänien studieresa 28-30/11- 2011

Syfte med resan:

Socialjouren och Ungdomsjouren kommer inom ramen för människohandelsprojektet ofta i kontakt med barn och vuxna med ursprung i Rumänien. Barnen har i huvudsak varit av romsk minoritet och har påträffats i tiggeri på Stockholms gator. Resans syfte var att träffa myndigheter och frivilligorganisationer i Bukarest som arbetar med frågan för att förbättra rutiner vid återvändandet för personer som kan misstänkas vara utsatta för människohandel eller fara illa på annat sätt.

Sammanfattning:

De studiebesök som gjordes, gav en bra bild av hur ett människohandelsoffer, som återvänder till Rumänien tas emot. Vi hade möten med den centrala barnavårdsmyndigheten i Rumänien på departementsnivå, lokal barnavårdsmyndighet, socialjour och representanter för den institution där barn utsatta för människohandel placeras initialt. Vi träffade även antittrafficking myndigheten och frivilligorganisationer som arbetar med frågan. Det var en mycket givande resa inte minst för att få bekräftat att det finns ett fungerade socialt omhändertagande vid ett eventuellt återvändande och en hög medvetenhet om människohandelsproblematiken och dess förödande konsekvenser för offren. Myndigheter och frivilligorganisationer har ett tätt samarbete i dessa frågor i Rumänien.

Deltagare på resan:

Från socialjouren:

Maj-Stina Samuelsson, enhetschef, Maria Larsson, socialinspektör, Ann Flynn, socialsekreterare och Charlotta Thorelius, socialsekreterare/projektledare människohandel.

Från ungdomsjouren:

Johanna Ek-Westerlund, uppsökande socialsekreterare/projektledare människohandel.

Per Broman, uppsökande socialsekreterare.

Rose-Marie Löfvenius, socialsekreterare på häktet och södermalms polisstation.

Måndag 28/11, IOM, International Organisation for Migration

Möte med Mr. Ciprian Nita, administrative finance officer, IOM Mission in Romania.

Mr. Nita berättar att IOM startade 1951 i syfte att hjälpa medlemmar att återvända till sina hemländer, efter stor migration och många flyktingar runt om i Europa efter 2:a världskriget. IOM är en mellanstatlig organisation som arbetar juridiskt bindande mellan två länder.

IOM har idag 132 medlemsländer och 400 anställda. Syftet med IOM är att migranternas rättigheter ska respekteras, vara humana och gynna utveckling.

IOM är inte en byråkratisk organisation och har därmed möjligheterna att identifiera behov, arbeta med det och agera snabbt.

Viktiga årtal i IOM's historia:

2001-2007 finansierat projekt av EU då man i sju år arbetade med att få hem totalt 1400 offer för människohandel. 40 procent vill initialt inte ha någon hjälp men efter sex veckor har hälften av dessa hört av sig om hjälp utifrån trauma. Under denna period kom de flesta offer tillbaka från forna Jugoslavien, Spanien, Italien, Frankrike och Schweiz. Idag har resurserna sinat och IOM har knappt några trafficking-fall längre.

2004- Schengen, det blir öppna gränser. Rapporter om trafficking började komma från

Spanien, Italien, UK, Irland men det fanns ingen ”referral assistance programme”.

2004-2007 finansierades ett projekt via Sida i Sverige vars syfte vara att ge ”direkt assistans till offer för människohandel”. (direct assistance for victims of trafficking) Ett av få projekt som var riktat direkt till de utsatta.

2007- Rumänien blir medlem i EU och då slutade EU att finansiera kring frågan. Rumänien skulle ta eget ansvar för sina medborgare och deras problem. Det blev inte så och antalet frivilligorganisationer har sedan dess minskat från 24 till 3 stycken. När finansieringen föll bort försvann mycket kunskaper om frågan som byggts upp fram till dess. Man uppskattar att det idag bor ca 10 000 rumäner i andra EU-länder.

2010- En lag i Rumänien ska revideras men har ännu inte verkställts. Det kommer sannolikt inte ske nästa år heller eftersom det är valår. Man kan vara både målsägare och åtalad på grund av att man tvingats begå brott. Det är till exempel ett brott att prostituera sig i Rumänien men inte brottsligt att köpa sex. Detta medför att många inte vill delta i rättsprocessen då de riskerar att själva bli straffade.

Praktisk hjälp:

När någon ska återvända erbjuds alltid ”arrival assistance” samt hjälp på flygplast i transitland genom IOM- organisationen där. IOM väntar alltid vid ankomst och måste veta när individen ska komma för att kunna planera för mottagandet mm.

Man arbetar med en integrationsplan när migranten kommit tillbaka. Personen får ett ”återvändande-bidrag” . Man betalar inte ut en klumpsumma utan har en planering med vissa krav kopplade till pengarna. De ska läggas på utbildning, praktik eller annat för att personerna ska kunna få sysselsättning när de återvänt. IOM ger även sjukvårdshjälp till migranter då man måste betala sjukförsäkring i Rumänien för att ha rätt till vård.

Tisdag 29/11: National Agency Against Trafficking in Persons (ANTIP)

Möte med Mr Marian Barbulete och polisrepresentant från myndigheten.

ANTIP startade 2001. Det är en myndighet som ligger under motsvarigheten till inrikesdepartementet i Rumänien och de arbetar tvärprofessionellt med socialarbetare, psykologer, forskare och poliser. Det finns femton center med stöd till offer i 41 distrikt i Rumänien. ANTIP erbjuder stöd till offer för trafficking i huvudsak riktat mot personer över 18 år. Om det är barn under 18 år är det sociala myndigheter (*national authority for the protection of child's rights*) som tar över ansvaret. De flesta offer åker oftast hem.

Polisen arbetar mycket operativt i trafficking-ärendena och samarbetar med sirenekontoret , europol, interpol och med sambandsmän och sina ”anti-trafficking” poliser som är utlokaliserade i andra länder. I t.ex. Frankrike arbetar 40 rumänska anti-trafficking poliser med ärenden som rör misstänkt trafficking av rumäner. ANTIP koordinerar ett stödprogram för den som är vittne i rättegång för att han/hon ska få stöd i att orka med att delta och se till att skyddsaspekter tillgodoses.

Myndigheten har även uppdrag att tillsammans med NGO's informera allmänheten i frågan och arbeta med opinionsbildning och debatt. Man har nyligen genomfört en rad kampanjer med syfte att minska rekryteringen till människohandel. Tillsammans med Rädda Barnen i

Danmark har ANTIP gjort internetreklam där kampanjen syftar till att ge barnen information om hur en rekryterings process/en grooming kan se ut och på så vis minska nyrekryteringen. Myndigheten har varit med och finansierat en film som heter "Loveboy" och handlar om hur många hallickar numera inte hotar sina offer utan knyter dem känslomässigt till sig och på så sätt blir det inget tvång. Offret är känslomässigt bundet till sin förövare och kan ha svårt att se på sig själv som utnyttjad. Den utsatte återvänder ofta till sin förövare.

ANTIP har även i uppdrag att implementera policier som gäller människohandelsoffers rätt till skydd och assistans. Myndigheten har även ett uppdrag att bedriva forskning i frågan och bidra till metodutveckling samt återkoppla resultat till lagstiftande organ i landet. ANTIP har i uppdrag att vara nationell rapportör i frågan.

Myndigheten har en "help-line" som ger råd och stöd i frågan till allmänheten och dit man kan ringa om man själv är utsatt eller om man är orolig för en person.

OBS! Rumänien har i likhet med många andra europeiska länder fler yrkesgrupper än polisen som kan identifiera ett potentiellt offer för människohandel. Om en person utifrån indikatorer identifierats som traffickingoffer av socialtjänsten i t ex Sverige eller av en frivillig organisation tas misstanken på allvar och det eventuella offret får stöd av ANTIP i Rumänien under de första 6 månaderna efter återvändandet. Viktigt vad gäller fri tillgång till sjukvård och andra stödinsatser mm.

Statistik:

2010:

1 154 identifierade traffickingoffer i Rumänien. 305 av dessa var barn. 50 procent var för sexuella ändamål. 234 stycken kom tillbaka från Spanien, 200 stycken kom från Tyskland och många kom tillbaka från Frankrike, Italien och Schweiz.

80 procent av dessa var i en rättsprocess. 43 procent av ärendena handlade om tvångsarbete. 50 procent var trafficking i Rumänien (intern).

Tisdag 29/11: National Authority for the Protection of Child's rights (central social barnavårdsmyndighet)

Möte med Carmen Shahan, children's officer och chefen för enheten.

Rutin vid återvändande:

Ensamman minderåriga rumänska barn som påträffas utomlands bekostar den rumänska ambassaden hemresa för. Alla dessa barn ska aviseras på ambassaden i det land han/hon befinner sig och sedan tar ambassaden kontakt med "National authority for the protection of child's rights" som i sin tur kontaktar den lokala kommunens socialtjänst som gör en utredning kring familjens situation och om det är lämpligt att barnet kommer hem. "National authority for the protection of child's rights" hjälper även till i de ärenden då t ex socialtjänsten i Sverige har en pågående utredning på barnet och vill få information om tidigare eventuella utredningar, kännedom om tidigare trafficking och insatser från socialtjänstens sida i Rumänien. National authority samarbetar mycket med ANTIP, och samarbetar med dem i människohandelsdelen.

Om man vill skynda på processen kan socialtjänsten skicka en förfrågan parallellt till både ambassaden och myndigheterna. Tjänstemännen poängterar att samtliga ärenden ska länkas via rumänska ambassaden i Stockholm.

Om inte barnet har id-handlingar vill de att ett foto på barnet bifogas.

OM man misstänker att barnet är utsatt för trafficking placeras det initialt på ett skyddat boende i Bukarest tills socialtjänsten i regionen gjort en riskbedömning på barnets situation i hemstaden. Efter sex månader görs en uppföljning i ärendet som kan skickas till avsändarlandet för att säkerställa att barnet är väl omhändertaget.

Tisdag 29/11: ADPARE

ADPARE (The Association for Developing Alternative Practicies For Reintergration and Education):

Frivilligorganisation som bildades 2003 och som i första hand arbetar med vuxna människohandelsoffer, men även med barn i undantagsfall förutsatt att föräldrarna tillåter det. På ADPARE arbetar fyra personer som är psykologer eller socialarbetare som ger direkt stöd till människohandelsoffer. De brottsutsatta aktualiseras vanligtvis av inhemsk polis eller av socialtjänst i andra länder. År 2009 tog man emot 72 brottsutsatta och insatserna kan pågå från ett par dagar upp till två år. ADPARE informerar den brottsutsatte om rättsprocessen men det är upp till den brottsutsatte om denne vill samarbeta med polisen eller inte. De samarbetar med ANITP som ibland bistår med att möta upp den brottsutsatte. Arbetet inleds med en psykologisk utvärdering och man hjälper sedan den brottsutsatte i kontakten med familj, socialtjänst och myndigheter. Den brottsutsatte erbjuds läkarundersökning samt juridisk rådgivning och stöd samt hjälp med ID-handlingar.

ADPARE har kontakt med privata vårdgivare som hjälper de brottsutsatta med gratis sjukvård. Rumänsk sjukförsäkring gäller högst tre dagars sjukvård och man behöver kompletterande försäkring, vilket privata vårdgivare kan ge.

Man arbetar även med att hitta alternativa strategier till försörjning genom att se till att den utsatte får socialbidrag och hjälp med att söka utbildning, praktikplats eller arbete.

ADPARE har upparbetade kontakter med företag som tar ett socialt ansvar och försöker erbjuda de brottsutsatta med praktikplats eller arbete. Vidare bistår de med att hjälpa den brottsutsatte med att bearbeta det trauma det ofta medför att ha varit utsatt för människohandel. En behandlingsperiod kan vara upp till två till tre år.

De brottsutsatta som kommer till ADPARE har vanligtvis varit traffickerade för sexuella ändamål och av dessa är det många som utnyttjas till att tigga på dagarna och att sälja sex på kvällar och nätter. ADPARE saknar för närvarande skyddat boende i egen regi men samarbetar med andra frivilligorganisationer för att kunna bistå med skyddat boende. För närvarande har de samarbete med Katolska kyrkan, Karmelitsystrarna, som bedriver ett skyddat boende i närheten.

De som arbetar på ADPARE berättar att de har märkt av en skillnad angående människohandlarnas metoder. Tidigare använde de i högre grad hot och våld för att tvinga de brottsutsatta till att göra vad de efterfrågade. Människohandlarna söker efter naiva eller särskilt utsatta personer och lurar i dem vad som kommer att hända om myndigheterna får reda på vad de gör och talar om för dem vad de skall säga ifall de kommer i kontakt med myndigheter eller polis. På detta sätt blir den brottsutsatte lojal med människohandlaren.

Onsdag 30/1: Socialtjänsten sektor 2

Möte med: Dr. Isabela Hurjui, Director General

Alla offer för människohandel hamnar på socialtjänsten sektor 2 i Bukarest. Där utreds i första hand barnen för att sedan överlämnas till rätt distrikt om det är möjligt. Förekommer hot, våld eller risk för att på nytt bli utsatt för människohandel stannar barnen kvar inom sektor 2s omsorg. De gör ingen skillnad på romska barn, diskuterar inte ens skillnad utifrån olika minoriteter, alla behandlas lika. ”De är bara barn”. De låser inte in barn på institutioner. På deras center får barn som inte kan återvända till sina familjer medicinsk vård. Psykologer och socialsekreterare/arbetare arbetar mycket med rädsla hos barnen och trauma.

Sektor 2 arbetar för hela landet med trafficking, som en socialjour. Det bor 400.000 invånare inom sektion 2. Statistik från 2011 säger att det har kommit femtio barn till sektion 2 från utlandet, åtta barn har det funnits starka misstankar om människohandel och de är omhändertagna. Fem erkända människohandelsfall. Barnen som har varit utsatta för människohandel i andra länder än Rumänien kommer framförallt från Frankrike och Spanien. Sektor 2 hade ett ärende från Sverige 2010.

Det bor två miljoner människor i Bukarest. På sektionens trafficking center/barnhem arbetar 15 personer. Det finns 16 platser, mixade barn, trafficking offer och barn med annan problematik som stannar där länge. De har nu ett traffickingoffer på centret. Barn kan stanna kvar på centret under hela skolgången, upp till 26 år. 16 år är åldersgränsen för giftermål med föräldrars och socialtjänsten godkännande. Detta gäller inte om barn gift sig i utlandet och återvänder.

I Bukarest såg man få tiggare på gatan (det är förbjudet att tigga enligt lag). Det var däremot ett par vuxna med små barn som bad om bland annat cigaretter. Sociala myndigheter arbetar i gatumiljö och Sektor 2 berättade att om man ser ett barn som tigger så ser man ofta en vuxen i närheten som kontrollerar barnet. Om ett barn uppmärksammas tiggandes i gatumiljö går socialsekreteraren ut på gatan, observerar barnet men närmar sig inte för att inte skrämma iväg barnet. Om kollegorna som arbetar i gatumiljö ser samma barn i tiggeri upprepade gånger kontaktas polis och barnet plockas från miljön och föräldrarna. Därefter tas en kontakt med vårdnadshavarna. Att barn uppmanas att tigga ses som ett tecken på omsorgsbrist, det är olagligt och då ingriper socialtjänsten.

Onsdag 30/11: Policycenter

Vi träffar Radu Răcăreanu som är ansvarig för “alternative education club” på en skola i bostadsområdet Cicero. Det är ett mycket utsatt område och projektet syftar till en högre integration i området med ett nära samarbete med barn och föräldrar i området samt rekrytering av volontärer som undervisar/ hjälper till i klasserna. I skolan går elever mellan sju och femton år. Ungefär 70 procent av barnen i området går i skolan. Det är ett mycket utsatt område i Bukarest, som ett getto med fattigdom och missbruk. Radu berättar om realiteten i Cicero, bland annat en flicka som inte längre deltar i klassen som är 17 år och prostituerar sig samt missbrukar. Läraren beskriver att området är uppdelat i två läger, på vardera sida om den stora vägen, fattiga och mindre fattiga. Socialtjänsten har mycket begränsade resurser i området och hög belastning. Det är mycket svårt att få ut socialbidrag och läraren tror inte att barn tjänar på att komma tillbaka till Cicero från tiggeriliv i andra länder. De får det inte bättre om de återvänder. En förändring inom socialtjänsten kommer snart ske vilket innebär att socialsekreterarna kommer att ha 300 ärenden/socialsekreterare.